

Beoordelingskader Schelde-estuarium

Algemene samenvatting

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Waterwegen en Zeewezen
Afdeling Maritieme Toegang

Ref 03/07709/dl

5 april 2005

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26

**Beoordelingskader Schelde-estuarium
Algemene samenvatting**

**Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Waterwegen en Zeewezen
Afdeling Maritieme Toegang**

Ref 03/07709/dl

5 april 2005

Min. Vlaamse Gemeenschap
AWZ, Maritieme toegang
Tavernierkaai 3
2000 Antwerpen

Ecolas,
L. Nieuwstraat 43, 2000 Antwerpen (B)
Haecon,
Deinsesteenweg 110, 9031 Drongen (B)
HKV Lijn in water
PB 2120, 8203 AC Lelystad (NL)

1	INHOUD	
2	Inhoud	i
3	Samenvatting	1
4	1 Doelstellingen en methodiek	1
5	1.1 Situering van de studie	1
6	1.2 De doelstellingen van de LTV	2
7	1.3 De gevolgde methodiek	2
8	1.4 Environmental Goods and Services en DPSIR denkkaders	3
9	2 De procesanalyses en indicatorensselectie	4
10	2.1 Veiligheid	4
11	2.2 Toegankelijkheid	4
12	2.3 Natuurlijkheid	5
13	2.4 Toerisme en recreatie	5
14	2.5 Visserij	6
15	2.6 Geselecteerde indicatoren	6
16	2.7 Overzicht beleidsindicatoren	6
17	3 De socio-economische kentallen database	7
18		

1 SAMENVATTING

Het rapport van het Beoordelingskader voor het Schelde-estuarium (BKSE) bestaat uit vijf onderdelen:

Deel 1: Doelstelling van het beoordelingskader Schelde-estuarium, doelstellingen van de Lange Termijn Visie Schelde-estuarium (LTV), methodiek van deze studie en beoordeling van de bruikbaarheid van het "Environmental Goods & Services" concept.

Deel 2: Procesanalyse en selectie van proces- en beleidsindicatoren voor de vijf LTV thema's van het beoordelingskader: veiligheid, toegankelijkheid, natuurlijkheid, toerisme en recreatie, en visserij.

Deel 3: Beschrijving van iedere beleidsindicator volgens een vaste structuur in een fiche.

Deel 4: Eerste invuloefening van de beleidsindicatoren voor het jaar 2003

Deel 5: Socio-economische kentallen database.

In deze samenvatting wordt ingegaan op deel 1, deel 2 en deel 5. Delen 3, en 4 zijn een bundeling van de op zich staande indicatorfiches. De onderdelen 3, 4 en 5 staan op een bijgevoegde CD-rom.

1 DOELSTELLINGEN EN METHODIEK

1.1 SITUERING VAN DE STUDIE

In januari 1995 werd het Verruimingsverdrag tussen Nederland en Vlaanderen ondertekend. In de daaropvolgende periode van 1996 tot 2000 werd het zogenaamde 48'/43'/38' voet verdiepingsprogramma gerealiseerd in de Westerschelde en de Zeeschelde op Nederlands en Vlaams grondgebied met als doel de toegankelijkheid van de Antwerpse haven te verbeteren en voor de toekomst veilig te stellen. In deze periode vraagt Vlaanderen echter al een verdere verdieping, gericht op een optimale toegang tot de havens.

Naar aanleiding van deze wens is in 1998 besloten om een gezamenlijke Lange Termijn Visie voor het Schelde-estuarium te ontwikkelen. In januari 1999 gaf de Technische Scheldec commissie, het gezamenlijk ambtelijk overlegorgaan, opdracht aan de Nederlandse Rijkswaterstaat Directie Zeeland en de Vlaamse Administratie Waterwegen en Zeewezen om een Langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium op te stellen. Dit resulteerde begin 2001 in de gezamenlijke en integrale Langetermijnvisie, die reikt tot 2030.

De volgende fase in de realisatie van de LTV vindt zijn basis in het memorandum van Vlissingen tussen Nederland en Vlaanderen van maart 2002. Hierin wordt er een langlopend onderzoek- en monitoringsprogramma gestart (LTV-O&M), waarvan het ontwikkelen van een beoordelingskader voor het Schelde-estuarium ten behoeve van het beleid een onderdeel is.

Het doel van het beoordelingskader Schelde-estuarium (BKSE) project is beleidsmakers te voorzien van een praktisch werkinstrument dat op een coherente en integrale manier de vijf thema's van de lange termijn visie (LTV) in beeld brengt en opvolgt. Dit instrument reflecteert aldus relevante processen, evoluties of statussen binnen de vijf thema's veiligheid, toegankelijkheid, natuur, recreatie/toerisme en visserij en moet uiteindelijk bijdragen tot een geïntegreerd en duurzaam beheer.

De algemene doelstelling van deze studie is te komen tot een coherente set van uitgewerkte beleidsindicatoren met betrekking tot veiligheid, toegankelijkheid, natuurlijkheid, visserij en toerisme en recreatie om de beleidsmakers te ondersteunen bij het integrale en duurzame beheer van het Schelde-estuarium (een beleidsindicator is een indicator die hoort bij een beleidsdoelstelling, of in dit geval dus één van de thema's van de Lange Termijn Visie Schelde-estuarium (LTV). Een beleidsindicator kan gebruikt worden als basis om preventieve acties te nemen, om beleidseffecten te beoordelen, of om het beleid te evalueren). Deze set wordt ondersteund door procesindicatoren (dit zijn indicatoren die in de

1 procesanalyse per thema van het Schelde-estuarium een sleutelpositie bekleden) en een dataset socio-
2 economische kentallen.

3 **1.2 DE DOELSTELLINGEN VAN DE LTV**

4 Uit de beleidsdoelstellingen volgens de Lange Termijn Visie Schelde-estuarium voor veiligheid volgt dat
5 'het voldoen aan het veiligheidsniveau als vastgesteld' de belangrijkste doelstelling is. Duidelijk is dat men
6 zowel in Nederland als in Vlaanderen de overstap beoogt van een overschrijdingskansbenadering naar
7 een risicobenadering. Daarbij wordt het risico bepaald door de combinatie van een overstromingskans
8 met de financiële gevolgen en het aantal mogelijke/effectieve slachtoffers.

9 Op basis van de verzamelde beleidsdoelstellingen uit de LTV voor het Schelde-estuarium kunnen
10 samenvattend 4 grote beheerslijnen voor het thema toegankelijkheid gedestilleerd worden: het
11 economisch belang van de Scheldehavens en de daaruit voortvloeiende vraag naar een veilige en vlotte
12 toegang tot deze havens, een veilig en vlot nautisch beheer, een morfologisch beheer van de waterweg
13 ("Verruiming" van de waterweg) en een gemeenschappelijke monitoring en analyse van de relevante
14 fenomenen (havenactiviteiten, scheepvaartverkeer, morfologie,..).

15 Voor natuurlijkheid is het streefbeeld van de Lange Termijn Visie Schelde-estuarium een gezond,
16 dynamisch en duurzaam ecosysteem. Daarbij behoren twee ecosysteemdooelstellingen: de ruimte voor
17 natuurlijke dynamische fysische, chemische en biologische processen, en het behoud of versterking van
18 het estuariene ecosysteem met alle typische habitatten en levensgemeenschappen langs de volledige
19 zoet-zoutgradiënt.

20 Voor het thema toerisme en recreatie zijn er twee doelstellingen in LTV terug te vinden: "de verdere
21 versterking van het toerisme in het mondingsgebied en de Westerschelde via de ketens kust - strand -
22 achterland en natuurbeleving – scheepvaartbeleving - (cultuurhistorisch)achterland", en "het behoud en
23 versterking van een leefomgeving waarin de eigen bevolking en toeristen op een actieve en passieve
24 manier kunnen genieten van de Westerschelde in al haar facetten".

25 Voor visserij worden in LTV de volgende twee doelstellingen vermeldt: "de visserij (alle types) is in
26 evenwicht met de ecologische draagkracht van het gebied (kraamkamerfunctie)" en "het ontmoedigen
27 van de beroepsvisserij op de Zeeschelde".

28 **1.3 DE GEVOLGDE METHODIEK**

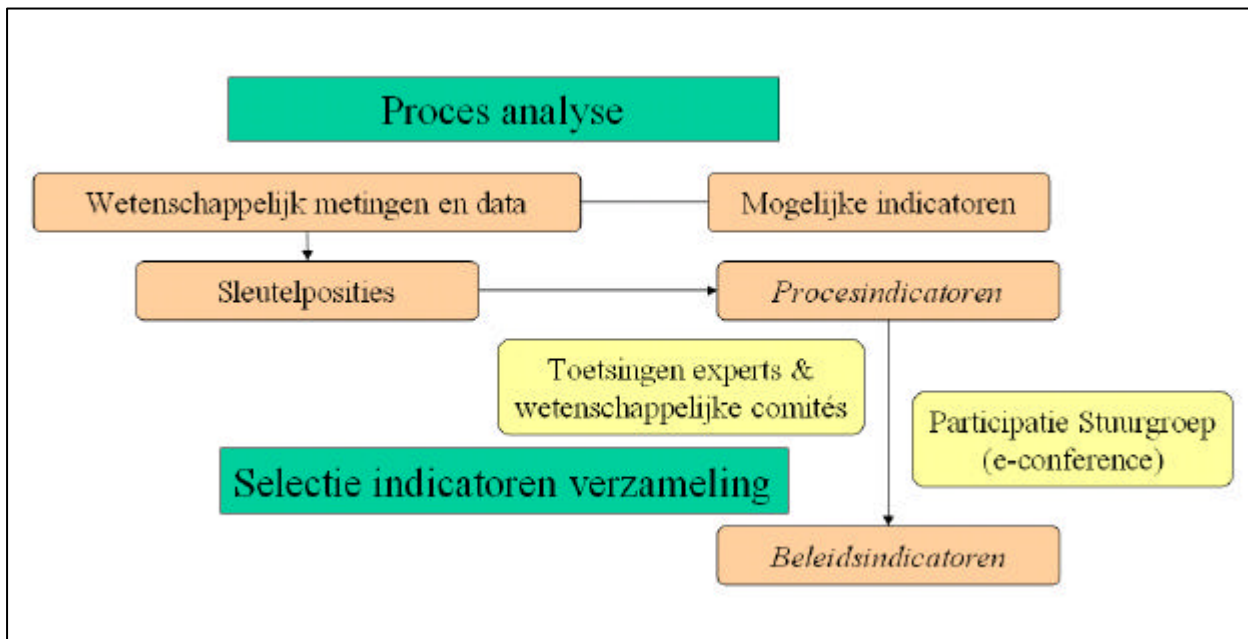
29 Het beoordelingskader Schelde-estuarium is een werkinstrument voor beleidsmonitoring. Het bestaat uit
30 een hanteerbaar aantal beleidsindicatoren dat de vijf thema's van de LTV bestrijkt. Hiermee kan voor de
31 periode tot 2030 dan opgevolgd worden, of de ontwikkelingen in het estuarium zich in de richting van de
32 LTV doelstellingen bewegen of niet. Beleidsmonitoring is het systematisch en periodiek verzamelen,
33 bewerken en presenteren van de voortgang en doelbereiking van het beleid. Een indicator wordt in deze
34 studie gedefinieerd als: een variabele of een aggregatie van variabelen, die een bepaald systeem of
35 proces beschrijft en een bredere betekenis heeft dan alleen de waarde van een variabele.
36 Beleidsindicatoren vervullen hierin twee fundamentele functies: a) indicatoren vatten een groot aantal
37 metingen en parameters samen, en b) verwoorden informatie naar de 'taal' van de beleidsmaker en
38 vergemakkelijken het communiceren van gegevens naar de gebruikers.

39 De selectie van de beleidsindicatoren vertrekt voor deze studie vanuit een sterk wetenschappelijke
40 gefundeerde procesanalyse voor ieder LTV thema. Deze procesanalyse tracht de relaties en aspecten te
41 identificeren die een sleutelrol bekleden om de verschillende processen of deelprocessen te kunnen
42 begrijpen. Vanuit deze geïdentificeerde sleutelposities zijn procesindicatoren geselecteerd, die relevant
43 zijn voor het beoordelingskader Schelde-estuarium (bottom up benadering). Daarnaast werd door
44 participatie met de stuurgroep en externe deskundigen de beleidsrelevantie van potentiële indicatoren

1 beoordeeld om tot een eerste selectie te komen (top down benadering). Na integratie van de bottom up
2 en top down selectie (dmv selectie, verfijning en aggregatie) van procesindicatoren is na terugkoppeling
3 met de stuurgroep van het BKSE project hieruit een keuze gemaakt van beleidsindicatoren. Hierbij is
4 rekening gehouden met bestaande beleidsdoelen en het maatschappelijke draagvlak van de
5 geselecteerde indicatoren. Daarnaast zijn gangbare criteria meegenomen om te komen tot de
6 uiteindelijke indicatoreselectie. Geloofwaardigheid, continuïteit, beschikbaarheid en internationale
7 compatibiliteit zijn hierbij vooral belangrijk voor de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de indicator op
8 lang termijn.

9 De beleidsindicatoren kunnen dus een rechtstreekse overname zijn van een procesindicator (b.v.
10 zuurstofconcentratie), maar kunnen ook een integratie zijn van verschillende procesindicatoren tot één
11 beleidsindicator (b.v. primaire productie door fytoplankton bestaande uit de procesindicatoren turbiditeit,
12 Silicium concentratie, zoetwaterafvoer).

13 Om de hoofddoelstelling te bereiken dienen de indicatoren in een breder sociaal-economisch kader
14 geplaatst te worden. Hiervoor is een kentallendatabase van lokale en regionale socio-economische
15 gegevens ontwikkeld te worden, op basis van beschikbare en betrouwbare statistieken. Het uiteindelijke
16 doel van de LTV impliceert dat alle indicatoren en kentallen toepasbaar moeten zijn gedurende een lange
17 termijn en moeten refereren aan het estuarium inclusief het mondingsgebied. Het Schelde-estuarium
18 wordt hierbij als één grensoverschrijdend geografisch geheel gezien.

19 *De selectie van beleidsindicatoren is gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke kennis om de
20 geldigheid en betrouwbaarheid te waarborgen. Door een consultatieprocedure met deskundigen en
21 uitvoerders is tevens het maatschappelijke draagvlak voor het BKSE meegenomen. De indicatoren
22 worden in detail beschreven in fiches, die als zelfstandige documenten gebruikt kunnen worden,
23 onafhankelijk van de procesanalyse.*

24 **1.4 ENVIRONMENTAL GOODS AND SERVICES EN DPSIR DENKKADERS**

25 EG&S is een antropocentrisch denkkader dat complexe processen analyseert en tracht te vereenvoudigen
26 vertrekkende vanuit de goederen en diensten die door een natuurlijk systeem geleverd worden aan de
27 mens. Het tracht de baten weer te geven die mensen ontvangen van functionerende, gezonde
28 ecosystemen. Vanuit beleidsperspectief is het EG&S concept aantrekkelijk omdat het de belofte lijkt in te
29 houden om tegen geringe kosten en inspanning op een toegankelijke manier nuttige informatie voor
30 beleidsmakers, besluitnemers en het grote publiek beschikbaar te stellen.

1 Ondanks het potentieel van de EG&S benadering voor beleidsmakers is de praktische implementatie
2 momenteel problematisch. Vanuit ecologisch perspectief is de grootste hinderpaal een nog onvoldoende
3 wetenschappelijke onderbouwing. Vanuit economisch perspectief is het probleem de afwezigheid van
4 markten voor milieugoederen en -diensten, waardoor het toekennen van een (economische) waarde
5 eraan moeilijk is. Kortom, de momenteel problematische vertaling van het concept vanuit de wereld van
6 de wetenschap naar het beleid, maakt de praktische bruikbaarheid ervan beperkt.

7 Het alternatieve denkkader dat in deze studie aangewend zal worden is het DPSIR (driving forces,
8 pressures, state, impact, response) kader, wat zijn oorsprong vindt in het "Pressure State Response"
9 (PSR) model. Menselijke productie en consumptie activiteiten oefenen druk ("pressure") uit. De toestand
10 ("state") indicatoren geven de actuele toestand van het geïndiceerde aspect van het milieu weer wat
11 eventueel onder druk staat. De "response" indicatoren geven tenslotte aan hoe de milieu- en sectorale
12 politiek zich ontwikkelt of reageert op de geconstateerde toestand.

13 2 DE PROCESANALYSES EN INDICATORENSELECTIE

14 2.1 VEILIGHEID

15 Veiligheid tegen overstromen wordt bepaald door het risico. Het risico bestaat uit twee componenten: de
16 **overstromingskans** en de **gevolgen**, dit zijn tevens de twee geselecteerde beleidsindicatoren. Onder
17 de gevolgen worden economische schade en slachtoffers verstaan.

18 De overstromingskans wordt bepaald door alle faalmechanismen van de waterkeringen te beschouwen en
19 voor elk faalmechanisme de faalkans te bepalen op basis van het verschil tussen belasting en sterkte. Dit
20 proces is voor het Schelde-estuarium echter nog niet voltooid. Hier wordt dan uitgegaan van de
21 overschrijdingskans van een bepaalde waterstand.

22 De gevolgen bestaan uit economische schade en het aantal slachtoffers. Het aantal slachtoffers wordt
23 bepaald door het aantal inwoners in het gebied, het overstromingsscenario (waterdiepte, stijgsnelheid en
24 stroomsnelheid) en de mogelijkheid om te evacueren. De mogelijkheden van evacuatie uit het gebied
25 hangen af van de vluchtwegen in het gebied en kunnen worden beïnvloed door planologische
26 maatregelen en gedragspreventie. Het overstromingsscenario wordt onder meer bepaald door de
27 maaiveldhoogte (inclusief de aanwezigheid van secundaire keringen), de hoeveelheid instromend water,
28 en de ruwheid van het gebied. De economische schade wordt bepaald door het grondgebruik (woningen,
29 landbouw, natuur, bedrijven en infrastructuur) en het overstromingsscenario. Het grondgebruik kan
30 worden beïnvloed door planologische maatregelen, bouwkundige voorzorgsmaatregelen en
31 gedragspreventie.

32 2.2 TOEGANKELIJKHEID

33 Het thema toegankelijkheid is vanuit drie verschillende maar complementaire perspectieven benaderd:
34 een strikt morfologische benadering, een vraag-aanbod haveneconomische benadering, en een
35 geïntegreerde benadering.

36 Bij de verruimde waterweg speelt naast de morfodynamische ontwikkeling van het estuarium natuurlijk
37 ook de feitelijke (tij)waterstand een cruciale rol voor toegankelijkheid. Precies de combinatie bodempeil
38 en actuele waterstand bepaalt immers de lokaal beschikbare waterdiepte voor passage van scheepvaart.
39 De efficiëntie van de gedefinieerde waterweg reflecteert zich in het aantal verwerkte scheepsbewegingen.
40 De afhandeling van de scheepstrafiek, zowel in aantal als in tijd, vormt de effectieve exponent van een
41 goed afgestemd gezamenlijk nautisch beheer binnen het Schelde-estuarium.

1 De tweede benadering vertrekt vanuit de noodzaak of vraag naar toegankelijkheid. Immers, vanuit zuiver
2 technisch standpunt is er naar de realisatie van toegankelijkheid geen enkele externe beperking te
3 detecteren. Een “geschikte” toegankelijkheid kan te allen tijde technisch gerealiseerd worden; doch
4 externe bijkomende factoren en fenomenen sturen de noodzaak-vraag naar een optimale
5 toegankelijkheid.

6 Een laatste, alternatieve benadering beschrijft het thema vanuit een *a-priori* geïntegreerde visie. Hier
7 wordt de duidelijke opsplitsing in de voorgaande benadering teruggedraaid en wordt gezocht naar
8 interacties tussen de respectievelijke onderdelen van het schema. Opnieuw wordt vertrokken vanuit de
9 eerder gestelde noodzaak, of vraag naar een “goede toegankelijkheid”. Vanuit deze procesanalyse zijn
10 uiteindelijk voor het thema toegankelijkheid volgende beleidsindicatoren gekozen: **nautische vlotheid**,
11 **calamiteitenrisico**, **risico gevaarlijke stoffen transport**, **maritieme goederenoverslag**,
12 **meergeulensysteem**, waarbij deze laatste indicator als overkoepelend en gemeenschappelijk tussen de
13 thema's toegankelijkheid, veiligheid en natuurlijkheid wordt voorgesteld. Als ondersteunende
14 procesindicatoren zijn **volume onderhoudsbaggerwerken** en **kritieke vaargeuldimensies**
15 geselecteerd.

16 2.3 NATUURLIJKHEID

17 Wat betreft het thema natuurlijkheid kan het Schelde-estuarium gezien worden als een complex
18 ecosysteem waarin volgende processen van belang zijn: hydrodynamische processen, morfologische
19 processen (welke hun invloed hebben op de aanwezige habitatten), chemische processen en
20 biodiversiteit (welke gerelateerd is aan het voedselweb). Deze ecologische processen staan ook onderling
21 met elkaar in relatie en kunnen ondergebracht worden onder bepaalde functies van het Schelde-
22 estuarium.

23 Gezien de zeer complexe interacties is er geopteerd om bij de selectie van de procesindicatoren voor
24 natuurlijkheid te werken vanuit een hiërarchische benadering van de procesindicatoren. De
25 procesindicatoren van het eerste niveau zijn indicatoren die de basis vormen voor het ecologisch
26 functioneren van het Schelde-estuarium. Deze procesindicatoren vertonen relevante relaties met andere
27 indicatoren (van het een tweede niveau) die van belang zijn bij het verklaren van veranderingen in de
28 procesindicatoren van het eerste niveau. Ten slotte kan ook een derde niveau onderscheiden worden van
29 procesindicatoren die gerelateerd zijn aan en bijkomend inzicht verschaffen in veranderingen van
30 procesindicatoren van het tweede of eerste niveau.

31 Op basis van de eerder geschetste methodologie zijn volgende beleidsindicatoren uitgewerkt.
32 **meergeulenstelsel**, **saliniteitsgradiënt**, **zuurstoftekort**, **productiviteit**, **aantallen vogels per**
33 **voedingstype per deelgebied** en **aantallen gewone zeehonden**.

34 2.4 TOERISME EN RECREATIE

35 Wat betreft toerisme en recreatie is er in de procesanalyse vanuit gegaan dat de productiefactoren
36 kapitaal en arbeid in combinatie met technologie leiden tot een bepaald output-, of productieniveau. Bij
37 kapitaal hoort dan de indicator **investeringen**, en bij arbeid de indicator **werkgelegenheid**. Deze
38 beide indicatoren treffen we ook aan in de procesanalyse voor visserij. In het BKSE is gekozen om deze
39 factoren direct te meten, en geen indirecte, samengestelde indicatoren als bijvoorbeeld “toegevoegde
40 waarde” te nemen, omdat deze geen betrouwbare en geldige indicatie kunnen geven van de betreffende
41 Schelde-gebonden economische activiteit.

42 De beschikbare output indicator voor toerisme zijn de **overnachtingen** in de meest relevante Schelde-
43 gebonden soorten accommodaties: de campings en de vakantieverblijven. Voor recreatie zijn de output
44 indicatoren aantal **ligplaatsen** en **sluisdoorgangen** bij Hansweert, Vlissingen en Terneuzen. Een extra

1 indicator die een eventueel conflict met de veiligheid en toegankelijk kan aanduiden is toegevoegd in de
2 vorm van het **aantal incidenten** waarbij pleziervaartuigen betrokken zijn buiten de haven.

3 **2.5 VISSERIJ**

4 Voor de visserij zijn **werkgelegenheid** en **investeringen** gekozen voor de enige visserij soort waarvan
5 de activiteiten te beperken zijn tot de Schelde: de kokkelvisserij. Als beschikbare output indicator is dan
6 de **aanlandingen van kokkels** als indicator gekozen. Om een indicator van visserijinspanning te
7 benaderen is **tellingen van kokkels, garnalen en platvissoorten** (vooral tong en schol) als indicator
8 gekozen.

9 **2.6 GESELECTEERDE INDICATOREN**

10 Voor ieder van de geselecteerde beleidsindicatoren worden de belangrijkste eigenschappen besproken in
11 indicatorfiches. Deze fiches vormen de kern van het Beoordelingskader Schelde-estuarium, en zijn een op
12 zichzelf staand stuk. Voor het jaar 2003 is een eerste invulling van de indicatoren gedaan, voorzover de
13 noodzakelijke informatie beschikbaar was.

14 **2.7 OVERZICHT BELEIDSINDICATOREN**

15 De voor het Beoordelingskader Schelde-estuarium geselecteerde beleidsindicatoren met hun classificatie
16 binnen het DPSIR kader, zijn:

Thema	Naam	DPSIR
Veiligheid	V1 Overstromingskans	S
	V2 Gevolgen	P
Toegankelijkheid	T1 Nautische vlotheid	D
	T2 Calamiteite nrisico	S
	T3 Risico gevaarlijke stoffentransport	S
	T4 Maritieme goederenoverslag	D
	T5	S
Natuurlijkheid	N1 Behoud van het meergeulenstelsel	S
	N2 Saliniteitsgradiënt	S
	N3 Zuurstoftekort	S
	N4 Productiviteit	S
	N5 Vogelaantallen	S
	N6 Zeehondenaantal	S
Toerisme en recreatie	R1 Werkgelegenheid in HORECA en watersport	D
	R2 Investerings in HORECA en watersport	D
	R3 Overnachtingen	D
	R4 Aantal ligplaatsen in jachthavens	D
	R5 Sluisdoorgangen pleziervaart	D
	R6 Incidenten pleziervaart	D
Visserij	F1 Werkgelegenheid kokkelvisserij	D
	F2 Investerings vissersschepen kokkelvisserij	D
	F3 Aantallen kokkels, garnalen en platvissen	S
	F4 Aanlandingen kokkels	P

1 3 DE SOCIO-ECONOMISCHE KENTALLEN DATABASE

2 Voor beleidsbeslissingen is interpretatie van indicatoren in een bredere sociaal-economische context
3 onontbeerlijk. Ter ondersteuning van deze interpretatie is een socio-economische kentallen database
4 opgesteld. De database omvat kentallen die in overleg met de stuurgroep en externe deskundigen is
5 samengesteld en gegevens voor het jaar 2002 zijn gecompileerd. Deze kentallen verduidelijken het
6 algemeen sociaal-economisch kader van het Schelde-estuarium en hebben betrekking op de gemeenten
7 die in Zeeland en in Vlaanderen door de Schelde doorkruist worden. De database is opgebouwd uit
8 verschillende onderdelen: gemeenten, het waterbeleid, toerisme, scheepvaart en landelijk. Deze
9 onderdelen zijn relevant voor de geografische situatie (gemeenten), de bevolkingssamenstelling en
10 arbeidssituatie (gemeenten), de economische situatie (gemeenten, toerisme, scheepvaart en landelijk) en
11 de bestuurlijke situatie (waterbeleid). Tevens is in een handleiding uitgelegd hoe de database kan
12 worden bijgewerkt.

13 In de onderstaande tabel staan alle kentallen samengevat per onderdeel (gemeente, waterbeleid,
14 toerisme, scheepvaart en landelijk) in een tabel met het aspect (geografische situatie,
15 bevolkingssamenstelling en werkgelegenheid, economische situatie, bestuurlijke situatie) waarnaar ze
16 refereren:

Onderdeel	Beschikbaarheid gegevens Schelde gemeenten 2002	Geografische situatie	Bevolkingssamen stelling en arbeid	Economische situatie	Bestuurlijke situatie
Gemeenten	Oppervlakte (km ²)	x			
	Land (km ²)	x			
	Water oppervlakte B38	x			
	Totale weglengte (km)	x			
	Totaal gemeentelijk (km)	x			
	Totaal provinciale wegen (km)	x			
	Totaal rijkswegen (km)	x			
	Totale bevolking (aantal inwoners)		x		
	Afhankelijkratio (%)		x		
	Groene druk (%)		x		
	Grijze druk (%)		x		
	Bevolkingsdensiteit (aantal inwoners per km ²)		x		
	Werkeloosheid (%)			x	
	Externe migratie inschrijvingen (aantal)		x		
	Externe migratie schrappingen (aantal)		x		
	Interne migratie inschrijvingen (aantal)		x		
	Interne migratie schrappingen (aantal)		x		
	Leerlingen in onderwijs leerjaar 3 (aantal)		x		
	Gemiddeld inkomen per aangifte (euros)			x	
	Voorraad woningen (aantal)		x		
	Gereedgekomen nieuwbouwwoningen (aantal)		x		
	Gemiddelde omvang huishouden (mensen)		x		
	Hotelkamers (aantal)			x	
	Overnachtingen (aantal)			x	
	Aantal actieve ondernemingen (aantal)				x
	Oppervlakte cultuurgrond (are)			x	
	Boerenbedrijven (aantal)			x	
	Goederenoverslag binnenvaart per gemeente (tonnen)			x	

Onderdeel	Beschikbaarheid gegevens Schelde gemeenten 2002	Geografische situatie	Bevolkingsamen- stelling en arbeid	Economische situatie	Bestuurlijke situatie
Waterbeleid	VHA (Vlaamse Hydrologische Atlas) gebieden (km ²)				X
	Vlaanderen polders (km ²)				X
	Nederland waterschappen (km ²)				X
Toerisme	Overnachtingen totaal logiesvormen (aantal)			X	
	Overnachtingen hotels/pensions/jeugdaccommodaties			X	
	Aantal overnachtingen verblijfsrecreatieve accommodaties			X	
Scheepvaart	Totaal vrachtvervoerende schepen (aantal schepen per sluis)			X	
	Recreatievaart (aantal schepen per sluis)			X	
	Directe werkgelegenheid havens (personen)			X	
	Toegevoegde waarde havens			X	
	Massagoed (bruto gewicht M metrische tonnen)			X	
	Containers (M tonnen)			X	
	Containers (aantal maal duizend TEU)			X	
	Roll on/roll off (bruto gewicht mln. metrische tonnen)			X	
	Overig stukgoed (bruto gewicht mln. metrische tonnen)			X	
	Stukgoed (bruto gewicht mln. metrische tonnen)			X	
Landelijk	Groei BNP (Economische groei)			X	
	Werkgelegenheid			X	
	Consumptie huishoudens			X	
	Bedrijfsinvesteringen			X	
	Overheidssaldo			X	
	Inflatie			X	
	Goederenvervoer zeevaart			X	
	Goederenvervoer binnenvaart			X	
	Goederenvervoer wegvervoer			X	
	Toegevoegde waarde toerisme			X	
	Toegevoegde waarde visserij			X	